

Lähteet:

1. Talka, A. & Luoto, J. (2007). Pien-Saimaan Kulttuuriretkiopas. Taipalsaaren Kotiseutuyhdistys. 12, 15, 28, 32, 52
2. Iivanainen, P., Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, osa 2. Asutuksen rakenne keskiajalta nykypäivään. Verkkojulkaisu.
https://liitto.ekarjala.fi/wp-content/uploads/sites/2/julkaisut/2008/maisema_ja_kulttuurialueselvitys_2/Osa-2_Asutuksen-rakenne-Etela-Karjalassa.pdf Viitattu 21.2.2025
3. Paaskoski, J. ja Talka, A. (2018). Rajamaa - Etelä-Karjalan historia. Otavan kirjapaino. 194-195
4. Maanmittaushallituksen karttapaino. (1973). Suomen asutus 1560-luvulla. Helsinki. Verkkojulkaisu.
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/167553/KK007_opt.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 17.2.2025
5. Jurvanen, P. (1987). Taipalsaari - Pitäjä Saimaan sylissä. Etelä-Saimaan Kustannus Oy. 109, 151, 103, 104-105, 169, 71, 5
6. Korjonen-Kuusipuro, K., Laakso, V., Räihä, A., Tikka, M. & Kohvakka, M. (2020). Taipalsaaren historia. Otavan kirjapaino. 403-405, 41, 40, 32
7. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Paakkolan kuppikivi*. 1999.
<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.831010042> Viitattu 9.2.2025
8. Matinolli, V. Suomen kuppikivet I. BoD-Books on Demand, Helsinki, Suomi. 6
9. Huurre, M. (2000) *9000 vuotta Suomen esihistoriaa*. Otava kirjapaino Oy. 209
10. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Karsen rautakautisia löytöjä*. 2022
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1000044419 Viitattu 16.12.2024
11. Mullasta maan. Blogi metallinetsijöille ja metallinetsintämielisille. Verkkojulkaisu. *Kuva sarvassormuksesta*.
<https://mullastamaan.blogspot.com/2020/06/sarvas-sormus.html> . Viitattu 31.3.2025
12. Hiidet.fi. Verkkojulkaisu. *Taipalsaaren Metelivuori*. *Metelinvuori*
<https://hiidet.fi/point/taipalsaaren-metelivuori>. Viitattu 23.11.2024
13. Taivaannaula.org. Verkkojulkaisu. *Kansanuskon pyhät paikat*.
<https://www.taivaannaula.org/perinne/hiisi/> Viitattu 11.4.2025
14. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Mäntymäen löydökset*. 2000.
www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=831010047 Viitattu 1.12.2024
15. Väänänen, H. (toim) (1991) Uusi värikuvakasvio. WSOY:n graafiset laitokset Porvoo. 379-380

16. Laji.fi. *Tummatulikukka – Verbascum nigrum*. <https://laji.fi/taxon/MX.39579>. Viitattu 2.12.2024
17. Finna.fi. *Tyypillisen kampakeramiikan reunapaloja*
<https://www.finna.fi/Record/museovirasto.1d552520-faf7-4d86-9cff-92b4b452f369?sid=4983608665&imgid=1> Viitattu 31.3.2025
18. Etelä-Karjalan maakuntaliitto r.y. *Etelä-Karjalan historian kuvia*. Etelä-Karjalan Maakuntaliiton kotiseutusarja 3. osa. Oy Ylä-Vuoksi, Imatra 1985. 11
19. Luoto, J., Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, osa 2 *ASUTUKSEN RAKENNE KESKIAJALTA NYKYPÄIVÄÄN*. Verkkojulkaisu.
https://liitto.ekarjala.fi/wp-content/uploads/sites/2/julkaisut/2008/maisema_ja_kulttuurialueselvitys_2/Osa-1_Etela-Karjalan-asuttaminen.pdf / Taipalsaari. Viitattu 3.12.2024
20. Artikkelit Mannermaa, K. 21.11.1998, Helsingin Sanomat
21. Huurre, M. (2000) 9000 vuotta Suomen esihistoriaa. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu . 64, 43, 53,15
22. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Kujansuun löydökset*, 1996.
<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.831010009> ja
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=104221&tyyppi=pdf&kansio_id=831 Viitattu 3.12.2024
23. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Syrjälän löydökset*, 1996.
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=831010030 Viitattu 2.12.2024
24. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Kujansuun löydökset*, 1996.
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=831010009 Viitattu 2.12.2024
25. Vanhat kartat.fi. Verkkolähde. <https://vanhatkartat.fi/#12/61.23874/28.03852> Viitattu 31.3.2025
26. Kuva Etelä Pohjanmaan steinerkoulun 6. lk. Kotiseudun historia, Kivikausi
<https://peda.net/es/luokkien-sivut/1-luokka/kotiseudun-historia/kivikausi>
27. Mikroliitti Oy, *Sarviniemen ranta-asemakaavan muutosalueen muinaisjäännösinventointi* 2009
https://mikroliitti.fi/Arkisto/Taipalsaari/Taipalsaari_Sarviniemi_muinaisjainv%202009.pdf
28. Etelä-Karjalan museon julkaisusarja nro 21. Lappeenranta. Spiridovna, Ljudmila Ivanovna, 1999. *Kauskilasta kuntaliitokseen. Historiaa ja tarinoita*. Verkkolähde
http://www3.lappeenranta.fi/museot/verkkonayttelyt/lpr_historia/artikkelit/VENAJAN_SAIMAAN_LAIVASTO_artikkel.htm Viitattu 30.3.2025
29. GeoPark Saimaa, *Suuren Sarviniemen reunamoreeniselänne*
<https://saimaageopark.fi/suuren-sarviniemen-reunamoreeniselanne>. Viitattu 21.2.2025

30. Wikipedia. *Sarviniemi*. Verkkolähde <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sarviniemi>
Viitattu 23.2.2025
31. Go Saimaa. Verkkolähde <https://saimaacycling.fi/pyoralautat-ja-liput/> ja
<https://saimaacycling.fi/> Viitattu 23.2.2025
32. Mikroliitti Oy, Taipalsaari Sarviniemen ranta-asemakaavan muutosalueen
muinaisjäännösinventointi 2009
[https://mikroliitti.fi/Arkisto/Taipalsaari/Taipalsaari_Sarviniemi_muinaisj-
inv%202009.pdf](https://mikroliitti.fi/Arkisto/Taipalsaari/Taipalsaari_Sarviniemi_muinaisj-inv%202009.pdf) Viitattu 30.3.2025
33. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna.
<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000038173> Viitattu 25.2.2025
34. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna.
<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1975> Viitattu 25.2.2025
35. Kuva. Museovirasto. Virkamiesliiton lomakylän rakennuksesta 1952
<https://museovirasto.finna.fi/>
36. Yle.fi., Nieminen, S., Verkkoartikkeli 4.1.2020 <https://yle.fi/a/3-11155888>
37. Rehulan alueen kyläkirjat 2024, *Kyläläisten muistoja*.
38. Kuva. Peltoniemi, U, 1950 Museovirasto. Uusi paviljonki männikössä
Virkamiesliiton koulutuskeskus Saimaanrannassa.
[https://museovirasto.finna.fi/Record/museovirasto.0414F41CB3C8A06EB0B46
92DD0BE1F5A](https://museovirasto.finna.fi/Record/museovirasto.0414F41CB3C8A06EB0B4692DD0BE1F5A) Viitattu 9.2.2025
39. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Taipalsaari Pakkala
Pakkasenlahti Arkeologisen kohteen tarkastus. *Kivikautinen asuinpaikka*
<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.125198> Viitattu 20.2.2025
40. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Taipalsaari Pakkala Pakkasenlahti
Arkeologisen kohteen tarkastus. *Kivikautinen asuinpaikka*
<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.125198> Viitattu 12.4.2025
41. Pakkanen, V-P. Taipalsaaren Pakkaset. *Pakkasen suvun sukukirja*. (ei vuosilukua)
6.
42. Länsi-Saimaan Sanomat. 10.6.2016
<https://www.lansisaimaa.fi/paikalliset/4058766> Viitattu 25.11.2024
43. Outdoor Active. Rehula-Härkäjärvi luontopolku,
[https://www.outdooractive.fi/fi/route/luontopolut-ja-teemareitit/taipalsaari/rehula-
haerkaejaervi-luontopolku-taipalsaari/63707179/#caml=a14,4nol4y,a499xz,0,0](https://www.outdooractive.fi/fi/route/luontopolut-ja-teemareitit/taipalsaari/rehula-haerkaejaervi-luontopolku-taipalsaari/63707179/#caml=a14,4nol4y,a499xz,0,0)
Viitattu 25.11.2024
44. Hakulinen, M. (Geomatti Oy 2015) *Tuhat vuotta Saimaan maailmassa*. Teroprint
Oy. 68-71

45. Verkkolähde <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tullimylly> ; Kirjalähteestä: Kuisma, Markku: *Helsingin pitäjän historia III. Isostavihasta maalaiskunnan syntyyn 1713-1865*, s. 230-238. Vantaan kaupunki, 1991.
46. Räisänen, J., Teeriaho, J., Kananoja, T., *Valtakunnallisesti arvokkaat kivikot II*, GTK, SYKE Verkkolähde: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/10024/161475/4/Etelä-Suomi_Karjala_Savo_1-12_WEB.pdf. Viitattu 24.2.2025
47. Metsähallitus. *Jyppyrän Peurapolku Peuran jäljillä*. Verkkojulkaisu Viitattu 25.2.2025
chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgclclefindmkaj/https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2022/05/jyppyran_peurapolku.pdf
48. Ahonen, T. *Salpalinja, Suomen suoja*. Readme.fi Viitattu 26.2.2025
49. Finna.fi. Sundström, H, kuvaaja 1938 *Tervahauta Seurasaarella*
<https://www.finna.fi/Record/museovirasto.6260c028-8bcc-4bad-8a36-ed94221a1f7a?imgid=1> Viitattu 21.2.2025
50. Etelä-Saimaa 12.9.1999. Lehtileike Senja Erosen arkistoista 29.1.2025
51. Lappalainen, V., Taipalsaaren kulttuuriyöryhmä (2002) *Viimeinen Dinosauri* , Etelä-Karjalan museo, Lappeenranta
52. Pitkänen, T, 18.6.2024. *Livon tila*. Kirjoitus Rehulan alueen kyläkirjoista.
53. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Kutilan kivikautinen asuinpaikka*.<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000052641> Viitattu 10.1.2025
54. Takala Hannu, arkeologi 7.4.2025 ja 6.6.2025 (sähköpostit)
55. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Toisen maailmansodan aikainen sotilasleirin paikka Kutilan taipaleella* <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000038775> Viitattu 10.1.2025
56. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Kutilan taipaleen kiviaita* https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=100038773 Viitattu 9.2.2025
57. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. *Kutilan taipaleen kiviaita* <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=113.12427> Viitattu 9.2.2025
58. Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna.
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=100044419

59. Museovirasto. Kulttuuriympäristön Palveluikkuna. *Kurenniemen kiviröykkiöt*.
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=831010021 Viitattu 20.1.2025
60. *Laivue Etelä-Karjalan julkaisuja 1 (2012). Taipalsaaren lentokenttä sodan ja rauhan aikana*. PAAR OÜ, Eesti Vabariik, 2012, 9, 269-271, 273, 5
- 61 Luettelo Taipalsaaren julkisista taideteoksista ja muistomerkeistä. *Lentokentän muistomerkki*.https://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Taipalsaaren_julkisista_taideteoksi_sta_ja_muistomerkeist%C3%A4 Viitattu 4.2.2025
62. Verkkolähde. *Ilmailumuistomerkki*, Taipalsaari. Viitattu 4.2.2025
<https://willimiehenjaljilla.blogspot.com/2013/08/taipalsaari-lentokentta.html>.
63. Maavoimat.fi <https://maavoimat.fi/harjoitustoiminta/> TAipalsaari Viitattu 4.2.2025
64. Senja Eronen, Pakkalan kylä (sähköpostit 23.11.2024, 2.12.2024)
65. Pakkanen, Teuvo , Pakkalan talo. 5.2.2025 (haastattelu)
66. Marttinen, Esa, *Saikkolan löydöt* syyskuu 2022. (sähköpostit 7.5.2025)
67. Verkkolähde K.R-i. Kansalliskirjasto.Aikakauslehdet. Suomen kotiseutututkimuksen äänenkannattaja. 1.1.1911
<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/917354?term=Metelinvuori&page=21> Viitattu 15.5.2025
68. Taipalsaaren Kyläniemen historyyhdistys ry. *Kyläniemi. 2022*
69. Kurri, M. (2013) *Etelä-Karjalan sotahistorialliset parakkivaruskunnat 1940-luvulla ja tänään*. Museoviesti 2013.
70. Kinnunen, R. Ja Intke, P. (2021) *Kantturaniemi ja välirauhan parakkivaruskunnat*. Kantturaniemen Varuskunnan Perinneyhdistys ry.
71. Laivue Etelä-Karjala. (2012.) Taipalsaaren lentokenttä sodan ja rauhan aikana.
72. Nikunen H. , Talvitie J.K. , Keskinen K. (2011) Suomen ilmasodan pikkujättiläinen.WSOY

TÄMÄ JONNEKIN YHTEISEEN HISTORIAOSUUTEEN? :

JONNA: “Tosi kiva historiankuvaus, mutta liittyy Taipalsaareen kokonaisuutena aika vahvasti. Käytetään mielummin Taipalsaaren historiakuvausessa?”

1500-luvulla Taipalsaaren talojen määrä väheni jyrkästi, mikä johtui Ruotsin ja Venäjän välisestä 25-vuotisesta sodasta, köyhyydestä ja ankarasta verotuksesta. 1540-luvun puolivälissä Taipalsaarella oli noin kymmenen kylää. 1600-luvun lopulla väestö kuitenkin kasvoi nopeasti, ja kylien määrä nousi 80:ään, vaikka Taipalsaari oli maantieteellisesti kutistunut, kun Savitaipale erotettiin vuonna 1639.

Useimmat kylät olivat pieniä, 2-3 taloa, joissa asui 2-4 henkeä. Vuoden 1650 kyläluettelossa mainittuja kyliä olivat muun muassa Kurhila, Saikkola, Pakkala ja Kurenniemi. Eteläisen Saimaan alue kuului kaskiviljelyn piiriin, ja kalastus sekä metsästys olivat tärkeitä elinkeinoja. Taipalsaarelta, Lappeelta ja Joutsenosta tehtiin kalastusmatkoja Saimaan suurille selille ja Puruvedelle. Kalavesien käyttö aiheutti kiistoja, ja käräjät määrittivät rannassa asuvilla olevan etuoikeus käyttää kalavesiä.

Karjanhoito oli Etelä-Saimaan alueella vähäistä verrattuna muuhun Suomeen. 1571 hopeaveroluettelon mukaan suurtiloja oli vähän, ja keskimäärin taloissa oli noin kaksi lehmää. 1600-luvun lopussa suurin karja oli Taipalsaaren kirkkoherra Laurentius Petri Herkepaeuksella.

Korjonen-Kuusipuro, K., Laakso, V., Räihä, A., Tikka, M. & Kohvakka, M. (Otavan kirjapaino 2020) *Taipalsaaren historia*, 107-109

Asumuksena Taipalsaarella oli muutamia varakkaita taloja lukuun ottamatta 1700 –luvun lopulle saakka savutupa. Kaskiviljelystä siirryttiin samoihin aikoihin kokonaan peltoviljelyyn.

Talka, A. ja Luoto, J. *Pien-Saimaan kulttuuriretkiopus*. AO-Paino,